

OTLARNING YUQUMLI ANEMIYA, AFRIKA O`LATI KASALLIGI

Rahmonaliyev Rustamjon Muhammadali o`g`li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali talabasi*

Bozarov Lazizbek Faxriddin o`g`li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali talabasi*

Isoqjonov Shaxriyorbek Ulug`Bek o`g`li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali talabasi*

Xo`jaxonov Shoxruzxon Idrisxo`ja o`g`li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyala universitetining
Toshkent filiali v.f.f.d., (PhD), ilmiy rahbar*

Annotatsiya: Ushbu maqolada otlar orasida ko`plab uchrab turadigan va kelib chiqish darajasi yuqori hisoblangan yuqumli anemiya afrika o`lati kasalligining tarqalishi , yuqumli anemiya afrika o`latini keltrib chiqaruvchi omillar va sabablari , kasallikning xo`jalikka keltiradigan iqtisodiy zarari , kasallikning diagnostiksi hamda kasallikni kelib chiqishini bartaraf etish bo`yicha bir qator dolzarb malumotlar shuningdek otlarning yuqumli animiyasini oldini olish uchun o`tkaziladigan profilaktik tadbirlar va qo`llanilgan antibiotiklarning samaradorlik ko`rsatkichlari bayon qilingan.

Аннотация: В данной статье описывается распространенность африканской чумы свиней, заболевания, часто встречающегося и высокозаразного среди лошадей, факторы и причины африканской чумы свиней, экономический ущерб, наносимый этим заболеванием экономике, ряд актуальных сведений о диагностике и искоренении заболевания, а также профилактические меры по предотвращению инфекционной анемии у лошадей и эффективность используемых антибиотиков.

Abstract: This article describes the prevalence of African swine fever, a disease that is common and highly contagious among horses, the factors and causes of African swine fever, the economic damage caused by the disease to the economy, a number of current information on the diagnostics of the disease and the elimination of the disease, as well as preventive measures to prevent equine infectious anemia and the effectiveness of antibiotics used.

Kalit so'zlar: Otlarning yuqumli anemiyasi (EIA) Yuqori isitma, Subakutshakl, Surunkalishakl, Vaqt-ivaqti bilan isitma, 40,6-42,2°C tanaharorati, Petexiyalar, Shilliq pardalarda qonketish, Chanqoqlik, Zaiflik, Tushkunlik, Ozish, Ovqatdan bosh tortish, Bog'liq shish (ödemalar), Oyoq va ko'krak shishi, Anemiya, Qizil qon hujayralari kamayishi, Puls notekisligi, Yashirin tashuvchi, Virus tashuvchilik, Kortikosteroidlar ta'siri, Antitela aniqlash.

Ключевые слова: Инфекционная анемия лошадей (ИАЛ), высокая температура, подострая форма, хроническая форма, перемежающаяся лихорадка, температура тела 40,6-42,2°C, петехии, кровотечение из слизистых оболочек, жажда, слабость, депрессия, потеря веса, отказ от еды, сопутствующий отек, отек ног и груди, анемия, снижение количества эритроцитов, нерегулярность пульса, латентный носитель, носительство вируса, действие кортикостероидов, выявление антител.

Keywords: Equine infectious anemia (EIA) High fever, Subacute, Chronic form, Intermittent fever, 40.6-42.2°C body temperature, Petechiae, Bleeding in the

mucous membranes, Thirst, Weakness, Depression, Weight loss, Refusal to eat, Associated swelling (edema), Swelling of the legs and chest, Anemia, Decrease in red blood cells, Pulse irregularity, Latent carrier, Virus carriage, Effect of corticosteroids, Antibody detection.

Mavzuning dolzarbligi. Ot yuqumli anemiya, EIA, otdan yuqadigan anemiya deb ataladi) - bu otlarning yuqumli anemiya virusi keltirib chiqaradigan ot hayvonlarining surunkali yuqumli kasalligi va u dunyoda karantinning asosiy maqsadidir va ularni nazorat qilish va yo'q qilish uchun mamlakat tomonidan hayvonlarning II darajali kasalliklari deb tasniflanadi. Kasal otlar va zaharli otlar ushbu kasallikni yuqtirish manbai hisoblanadi. Ayni paytda kasal otlarning qoni va organlarida ko'p miqdordagi viruslar mavjud bo'lib, ular tanadan chiqarilgan sekretiya va najas bilan tarqaladi. Surunkali va yashirin uzoq muddatli yuqtirgan otlar ham xavfli yuqtirish manbalari hisoblanadi.

Uzatish usullari. Qon so'ruvchi hasharotlar (chivinlar, ot pashshasi va boshqalar) asosiy uzatuvchi vositadir. Bundan tashqari, igna tarqalishida, ayniqsa, otdan yuqadigan anemiya virusi bilan yuqtirilgan diagnostika va davolash uskunalari eng ko'zga ko'ringan. Ikkinchidan, u ovqat hazm qilish trakti, juftlashish va platsenta orqali yuqishi mumkin.

Oddiy hayvonot dunyosi. Hayvonlar orasida faqat otlar sezgir, ulardan eng ko'p otlar, so'ngra xachirlar va eshaklar uchraydi. Boshqa chorva mollari, parrandalar va yovvoyi hayvonlar tabiiy ravishda yuqtirilishi mumkin emas

Ommabop xususiyatlar. Kasallik asosan ma'lum bir hududda epidemiyaning dastlabki bosqichida o'tkir bo'lib, o'lim darajasi yuqori. Qadimgi epidemiya hududlarida surunkali holatlar asosiy hisoblanadi va o'lim darajasi past.

5. Oddiy xususiyatlar. Kasal otlarning inkubatsiya davri 10-30 kunni tashkil qiladi, eng qisqa 5 kun, eng uzun 90 kun. Kasallikning o'tkir davomiyligi bir oydan kam, eng qisqa 3 dan 5 kungacha o'lik bo'lishi mumkin; 1 oydan 2 oygacha bo'lgan

subakut kurs, kasallikning surunkali turi bir necha oydan bir necha yilgacha davom etishi mumkin va ba'zi o'lik bo'lmagan otlar yuqtirgan otlarga aylanadi.

(1) Yuqori isitma o'tkazib yuborilgan, ot bilan ta'minlangan kambag'allarning asosiy issiqlik turlari o'tkazib yuborilgan isitma va davriy isitma hisoblanadi. Tana harorati 39 ga etishi mumkin $^{\circ}\text{C}\sim 41^{\circ}\text{C}$ va bir muncha vaqt o'tgach asta-sekin normal holatga keladi. Kasal otning 39 qarshiligi pasayib ketgach, tana harorati yana ko'tariladi.

(2) Anemiya, sariqlik va qon ketish, boshlang'ich giperemiya va engil sarg'ishlikdan ko'rinadigan shilliq qavat, asta-sekin sarg'ish oq rangdan rangpar rangga aylanib, ko'pincha ko'z kon'yuktivasida, til osti shilliq qavatida va hokazolarda paydo bo'ladi, turli o'lchamdagi qizil yoki to'q qizil rangdagi qonash joylari.

(3) Yurak faoliyati buzilishi, yurak urishi, yurakning bo'linib ketadigan tovushlari, aritmiya va hk. Puls kuchayadi va pasayadi, daqiqada 60 dan 100 gacha. Kardiyojenik va anemik shish bor.

(4) Umumiy holat, tushkunlik, bosh pastga, quloq osilib qolish, ishtahani yo'qotish, asta-sekin vazn yo'qotish, yurish paytida titrash va hk.

(5) qizil qon hujayralari soni kamayadi, ko'pincha 40% dan past (5.8g). Qizil qon hujayralarining cho'kindi jinsi tezlashadi va 15 daqiqada 60 dan ortiq Shomilga etadi.

(6) Vena qonida temirni yutuvchi hujayralar paydo bo'ladi.

Quyidagi test to'plamlari At yuqumli anemiya virusini tekshirishni tezda sinovdan o'tkazishi mumkin At yuqumli anemiya virusi AB sinov vositasi Retroviridae lentivirus subfamilyasida, otlar, xachirlar, Eshak yuqumli kasalligida otlar yuqumli anemiya virusi keltirib chiqaradigan yuqumli kasallikning ikkinchi turi, parazitar kasallik, otlar yuqadigan anemiya (EIA) deb ataladigan otlarning yuqumli anemiyasi. Uning xususiyatlari asosan vaqti-vaqti bilan isitma, vazn

yo'qotish, kuchayib boruvchi zaiflik, anemiya, qon ketish va shish; isitmadan tashqari davrda simptomlar asta-sekin kamayadi yoki vaqtincha yo'qoladi.

Klinik ko'rinishlar. EIAning inkubatsiya davri odatda 1 dan 3 haftagacha, ba'zan 3 oygacha. Klinik simptomlarni uch turga bo'lish mumkin: o'tkir, subakut va surunkali.

O'tkir. Otlar yuqori isitma bilan ajralib turadi va ko'pincha 3-4 hafta ichida o'ladi, chanqoqlik, zaiflik, zaif terlash va tushkunlik alomatlari mavjud. Tabiiy sharoitda til va burun ostidagi petexiyalar ko'pincha kuzatilishi mumkin. Bu qon ketishining namoyon bo'lishi. Shunga o'xshash qon ketish vulva shilliq qavatida ham bo'lishi mumkin.

Subakut. Vaqti-vaqti bilan isitma, oyiga 2 dan 3 martagacha tana harorati normal holatga qaytadi, bu vaqt bir necha hafta yoki hatto oylar davom etishi mumkin.

Isitma. Tana harorati to'satdan $40,6^{\circ} S$ ga, kamdan-kam $42,2^{\circ} S$ ga ko'tariladi va keyin tana harorati keyingi hujumga qadar normal darajaga qaytishi mumkin.

Petexiyalardan qon ketish. Shilliq pardalarida mayda qon dog'lari bor.

Xafa. Boshi egilib, beparvo.

Ozish. Ovqatlanishdan bosh tortish yoki oziq-ovqat miqdori kamayadi va vazn kamayishda davom etadi.

Bog'liq shish. Oyoq, ko'krak va boshqa qismlarning terisi ostida suyuqlikning sezilarli darajada to'planishi mavjud.

Anemiya. Qizil qon hujayralari soni sezilarli darajada pasaygan va puls notekis bo'lgan.

Surunkali turi. Tana harorati sekinroq ko'tariladi, oralig'i 1 oydan 3 oygacha, hatto undan ham ko'proq. Otlar klinik alomatlarni ko'rsatmasligi va yashirin tashuvchiga aylanib, uzoq vaqt tanasida zahar olib yurishi mumkin. Retsessiv tashuvchilar nojo'ya holatlar yoki kortikosteroidlar induktsiyasi ostida klinik alomatlarni ko'rsatishi mumkin.

Nisbatan tezkor sinov to'plamlari

1. At yuqumli anemiya virusi antitelinini tezkor tekshiruvi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Худжамшукуров, А. Н. (2021). ТОВУҚ АСКАРИДИОЗИДА АСКАЗИН АНТИГЕЛЬМИНТИГИНИ ҚЎЛЛАШ НАТИЖАЛАРИ. *Интернаука*, (8-3), 44-46.

2. Nurmatovich, K. A., & Ogli, K. S. I. (2021). Effects of drugs on blood indicators in mixing chicken eimeriosis and pullorosis. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 615-617.

3. Махамдалиева, М. У., Абдухалилова, Г. И., & Хо'jaxonov, S. I. (2023). BRUTSELLYOZ VA UNING LABORATORIYA DIAGNOSTIKASI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 2(15), 41-47.

4. Давлатов, Р. Б. (2023). ТОВУҚ КОЛИБАКТЕРИОЗИ (АДАБИЁТЛАР ШАРХИ). *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(26), 107-111.

5. Давлатов, Р. Б., & Бердиев, Х. Р. (2021). ТОВУҚ КОЛИБАКТЕРИОЗИНИНГ КИМЁПРОФИЛАКТИКАСИДА ОФЛОСАННИНГ САМАРАДОРЛИГИ. *Вестник Ветеринарии и Животноводства*, 1(1).

6. Бердиев, Х. Р., & Давлатов, Р. Б. (2021). Эффективность Enrovit-О при химической профилактике колибактериоза цыплят.

7. Berdiyevich, D. R. (2023). METHODS OF DIAGNOSIS OF CHICKEN COLIBACTERIOSIS. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIIY JURNALI*, 2(4), 9-13.

8. G'oyirova, M. T. E., Хо'jaxonov, S., & Avliyoqulov, M. (2022). VETERINARIYA SOHASINING CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISHDAGI

О ‘RNI VA TAMOYILLARI. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(4), 238-240.

9. Oglu, K. S. I., Zayniddinovich, Z. R., & Oglu, R. J. K. (2022). Review of the literature on sepsis in calves and measures to prevent it.

10. Davlatov, R., Хужахонов, S., & Berdiyev, X. (2021). ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОФЛОСАНА В ХИМИЧЕСКОЙ ПРОФИЛАКТИКЕ КОЛИБАКТЕРИОЗА КУРИЦ. *Вестник ветеринарии и животноводства (ssuv. uz)*, 1(1).

11. Oglu, K. S. I., & Qizi, K. B. A. (2022). Measures For The Prevention Of Diseases Caused By Disorders Of Bee Nutrition And Feeding Conditions. *Academicia Globe*, 3(03), 5-8.

12. Zayniddinovich, Z. R. (2022). REVIEW OF THE LITERATURE ON SEPSIS IN CALVES AND MEASURES TO PREVENT IT. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning*, 3(1), 1-4.

13. Oglu, K. S. I., Oglu, Y. O. A., & Oglu, J. S. H. (2021). Viral hemorrhagic fever of rabbits ("hemorrhagic pneumonia", "necrotic hepatitis").

14. Subxonovich, H. P., Ergashevna, G. M., & Ogli, K. S. I. (2021). Distribution of helminthosis diseases of one-hoied animals. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 880-883.

15. Mahamadaliyeva, M. U., & Agamurodov, O. A. (2021). MEASURES FOR TREATMENT AND PREVENTION OF DISPEPS DISEASE IN CALVES. *Ученый XXI века*, (10 (81)), 12-14.

16. Хо‘jaxonov, S., Хо‘jaxonova, M., & Davlatov, R. (2023). TOVUQ EYMERIOZINING KIMYOPROFILAKTİKASIDA SAMARALI EYMERIOSTATİK LARNI ANIQLASH. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(4 Part 2), 75-78.

17. Abduhalilova, G. I., Makhamadaliyeva, M. U., & Khojakhonov, S. I. (2023). FISH BRANCHIOMYCOSIS PREVENTION MEASURES. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(4), 247-252.

18. G'aniyev, S. S., & Xo'jaxonov, S. I. (2023). VETERINARIYA LABORATORIYALARIDA SUTNI VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZADAN O'TKAZISH TALABLARI. *Scientific Impulse*, 1(8), 586-592.

19. Davlatov, R. (2021). Товуқ колибактериозининг кимёвий профилактикасида антибиотикларнинг самарадорлиги. *Scienceweb academic papers collection*.

20. Davlatov, R. (2021). Бройлер жўжаларида айрим антибиотикларнинг самарадорлик кўрсаткичлари. *Scienceweb academic papers collection*.

21. Xo'jaxonov, S., Xo'jaxonova, M., & Davlatov, R. (2023). PARRANDACHILIK XO'JALIKLARIDA YUQUMLI KASALLIKLARNI OLDINI OLISH CHORA TADBIRLARI. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(5), 77-84.

22. Ibrohimov, U. D., Maxamadaliyeva, M. U., & Xo'jaxonov, S. I. (2023). OTLARDA OSHQOZON-ICHAK TIZIMI PATOLOGIYASI. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 2(4), 32-39.

23. G'aniyev, S. S. (2023). VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI LABORATORIYALARIDA SHAKAR ASALI HAMDA SHAKAR QO'SHILGAN ASAL MAHSULOTLARINI ANIQLASH. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 2(4), 66-69.

24. Davlatov, R. (2023). TO DETERMINE THE EFFECTIVENESS OF ANTIBIOTICS IN PREVENTING CHICKEN COLIBACTERIOSIS BASED ON EXPERIMENTS. *Scienceweb academic papers collection*.

25. Berdievich, D. R. (2023). PARRANDA ZOTLARI. ZOTLAR KLASSIFIKATSIYASI. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(4), 74-80.

26. Berdievich, D. R. (2023). BROYLER JO ‘JALARI SAQLANADIGAN BINOLARNI TAYYORLASH. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(4), 68-73.

27. Doniyorjon o‘g, I. U. B. (2023). QO ‘YLARDA PARAZITAR KASALLIKLARNI KELIB CHIQISHINI OLDINI Olish CHORA TADBIRLARI. *Scientific Impulse*, 1(10), 241-250.

28. Doniyorjon o‘g, I. U. B. (2023). OTLARDA MANQA KASALLIGINI DAVOLASH VA UNI OLDINI Olish CHORA TADBIRLARI. *Scientific Impulse*, 1(10), 251-260.

29. Murodjon Turg‘un o‘g, A., & Ergashevna, G. O. M. T. (2023). ASALARI KASALLIKLARI VA ULARNI OLDINI Olish CHORA TADBIRLARI. *Научный Фокус*, 1(1), 122-131.

30. HUDUDIDAGI, V. S. E. L. B., BO, A. S. U. S. M., BAHOLASH, Y., & G‘aniyev, S. S. (2023). VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI LABORATORIYALARIDA BOZOR HUDUDIDAGI ASAL SIFATINI UNDAGI SUV MIQDORI BO ‘YICHA BAHOLASH. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(10), 46-48.

31. Xo‘jaxonov, S. I., & Sharopov, A. U. (2023). IQTIDORLI TALABALAR BILAN ISHLASHNI TASHKIL ETISHNING ASOSIY VAZIFALARI. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(8), 33-36.

32. Berdiyevich, D. R. (2023). QORAMOLLAR SISTISERKOZINING KELIB CHIQISHI, DAVOLASH VA OLDINI Olish CHORA TADBIRLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 23-30.

33. Berdiyevich, D. R. (2023). GELMINTOZLARGA TASHXIS QO ‘YISH USULLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 3-13.

34. Berdievich, D. R. (2023). PARAZITLARGA QARSHI KURASHISH CHORA-TADBIRLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 14-22.

35. Шамсиддинович, Ф. О., & Эргашевна, Ф. М. (2023). МИКОТОКСИКОЗЛАР ВА УЛАРДАН АЖРАЛАДИГАН ТОКСИНЛАРНИНГ ҲАЙВОНЛАР ОРГАНИЗМИГА ТАЪСИРИ. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 108-115.

36. Murodjon Turg'un o'g, A. (2023). RESULTS OF LABORATORY ANALYSIS OF MEAT SAMPLES SUSPECTED OF TUBERCULOSIS. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 95-100.

37. Ergashevna, G. O. M. T. (2023). TUBERKULYOZGA GUMON QILINGAN QORAMOLLARDAN OLINGAN SUT TARKIBIDAGI MIKROORGANIZMLARNI ANIQLASH. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 101-107.